

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 6 augusti 1914 kl. 9 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lagar om ändrad lydelse av §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 och om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 och till lag om ändrad lydelse av § 2 mom. 6, §§ 16 och 52 samt § 58 mom. 2 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom införande i § 2 i sistnämnda förordning av tillagda mom. 7, 8 och 9.

Närvarande: herrar Clason, Bellinder, K. J. Ekman, Mannheimer, von Mentzer, von Bahr, Skarstedt*, greve A. Hamilton, Gullberg*, G. Gerhard Magnusson*, Jansson i Djursätra, Persson från Malmö*, Ericsson i Vallsta, Räf, Waldén, Leander, Beckman, Kropp, Hallendorff och Sjöberg.

Anmärkning: I stället för herrar Persson från Malmö, Leander och Kropp hava vid behandlingen av landstingsförordningen herrar Hallén, Sterne och Säfstrand* haft plats i utskottet.

---

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en av båda kamrarna till konstitutionsutskottet hänvisad *proposition nr 160*, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 12 juni 1914, vartill utskottet hänvisar, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 5 saml. 16 häft. (Nr 20.) 1

dels till

Lag

om ändrad lydelse av §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse
i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

Medlem av stadskommun är en var, som där är mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara i kommunen mantalsskriven, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd.

§ 10.

För omyndig röstar vid allmän rådstuga förmyndaren eller, där flera äro förmyndare, den som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, som innehaves av arrendator, röstar denne.

Ej må för samfälld egendom mer än en person talan vid allmän rådstuga föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i boet ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärens förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

§ 57.

Skyldig att till de utgifter, som för kommunens gemensamma behov böra enligt § 5 mom. 3 uttaxeras, lämna bidrag är en var, som inom kommunen, evad han därstädes bosatt är eller ej, äger fast egendom eller brukar till allmän bevilning för sig taxerad jordbruksfastighet eller därstädes är taxerad till allmän bevilning för inkomst. För sådan fastighet, för vilken bevilning ej erlägges, skola stadsutskylder ej påföras.

Enahanda skyldighet att till kommunens gemensamma utgifter bidra, som ovan är stadgad, åligger jämväl bolag.

Jordägare, som åt arrendator upplåtit jordbruksfastighet, är från erläggande av stadsutskylder därför befriad, enär dessa utskylder enligt mom. 1 i denna paragraf skola av brukaren erläggas.

Vad i denna paragraf stadgas om ägare av fast egendom gälle jämväl innehavare av sådan egendom, där fastighetsbevilning för egendomen påföres denne.

§ 58.

Mom. 1. De i nästföregående paragraf omförmälda bidrag skola såsom stadsutskylder av en var skattskyldig utgöras i förhållande till hans inkomst, beräknad för jordbruksfastighet till sex kronor och för annan fastighet till fem kronor för varje fulla ett hundra kronor av taxeringsvärdet jämlikt senast fastställda taxeringslängd, samt i fråga om inkomst av kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för vilket bevilning till staten skall jämlikt senast fastställda taxeringslängd erläggas.

I fråga om löntagare, som tillika innehar boställe, skall inkomst av bostället, för vilket enligt ovan stadgade grunder stadsutskylder utgöras, icke vid dessa utskylders påförande inräknas i lönen.

Personliga tjänstbarheter, vilka inom en stad utgjorts efter förut antagna grunder, må fortfarande, till dess annorlunda varder förordnat, efter samma grunder utgöras.

Mom. 2. Där i lag eller allmän författning stadgat är, att viss utskyld skall utgå efter annan än den i mom. 1 i denna paragraf bestämda allmänna grund, eller att vissa från skattskyldighet till staden eljest befriade invånare skola till fyllande av särskilda behov bidra, skall till efterrättelse gälla, vad i ty fall förordnat är. I övrigt må avvikelse från sagda grund icke i annan må ske än § 59 medgiver.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall vad §§ 10 och 57 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning, därest fastighetens ägare eller arrendatorn genom företeende av arrendekontrakt eller annorledes styrker, att ägaren enligt arrendeavtal, som slutits före ovannämnda dag, är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende enligt sådant avtal gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

---

dels till

L a g

om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. Medlem av kommunen är en var, som där är mantalskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara i kommunen mantalskriven, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd.

---

§ 8.

Mom. 1. För omyndig röstare förmyndaren eller, där flera äro förmyndare, den, som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, som innehaves av arrendator, röstare denne.

Ej må för samfärd egendom mer än en person rösträtt vid valet utöva. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i detsamma ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärens förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

---

§ 40.

Skyldig att till de utgifter, som för kommunens gemensamma behov böra uttaxeras, lämna bidrag är en var, som inom kommunen, evad han därstädes bosatt är eller ej, äger fast egendom eller brukar till allmän bevilning för sig taxerad jordbruksfastighet eller därstädes är taxerad till allmän bevilning för inkomst. För sådan fastighet, för vilken bevilning ej erlägges, skola stadsutskylder ej påföras.

Enahanda skyldighet att till kommunens gemensamma utgifter bidra, som ovan är stadgad, åligger jämväl bolag.

Jordägare, som åt arrendator upplåtit jordbruksfastighet, är från erläggande av stadsutskylder därför befriad, enär dessa utskylder enligt mom. 1 i denna paragraf skola av brukaren erläggas.

Vad i denna paragraf stadgas om ägare av fast egendom gälla jämväl innehavare av sådan egendom, där fastighetsbevilning för egendomen påföres denne.

Ämbets- eller tjänsteman, som vid svensk beskickning hos utländsk makt är tjänstgörande, ävensom svensk konsul eller annan å utländsk ort anställd tjänsteman skall, fastän mantalsskriven i Stockholm och enligt bevillningsförordningen uppförd till allmän bevilning, vara fri från skyldighet att för sina löneinkomster erlägga sådana kommunalutskylder, om vilkas utgörande stadsfullmäktige besluta.

§ 41.

Mom. 1. De i nästföregående paragraf omförmälda bidrag skola såsom stadsutskylder av en var skattskyldig utgöras i förhållande till hans inkomst, beräknad för jordbruksfastighet till sex kronor och för annan fastighet till fem kronor för varje fulla ett hundra kronor av taxeringsvärdet jämlikt senast fastställda taxeringslängd, samt i fråga om inkomst av kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för vilket bevilning till staten skall jämlikt senast fastställda taxeringslängd erläggas.

I fråga om löntagare, som tillika innehar boställe, skall inkomst av bostället, för vilket enligt ovan stadgade grunder kommunalutskylder utgöras, icke vid dessa utskylders påförande inräknas i lönen.

Mom. 2. Skall enligt lag eller författning eller enligt i laga ordning fattat beslut, som dock icke i annan eller vidsträcktare mån, än särskild författning sådant medgiver, må innebära påläggande av personlig eller efter matlag utgående avgift, viss utskyld till staden utgöras efter annan än den i mom. 1 i denna paragraf bestämda allmänna grund, skall till efterrättelse gälla vad i ty fall förordnat eller beslutat är.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall vad §§ 8 och 40 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning, därest fastighetens ägare eller

arrendatorn genom företeende av arrendekontrakt eller annorledes styrker, att ägaren enligt arrendeavtal, som slutits före ovannämnda dag, är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende enligt sådant avtal gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt för fastigheten utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

---

dels slutligen till

L a g

om ändrad lydelse av § 2 mom. 6, §§ 16 och 52 samt § 58 mom. 2 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom om införande i § 2 i nämnda förordning av tillagda mom. 7, 8 och 9.

Häri genom förordnas, att § 2 mom. 6, §§ 16 och 52 samt § 58 mom. 2 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse ävensom att i § 2 i nämnda förordning skola införas följande tillagda mom. 7, 8 och 9:

§ 2.

---

6. Indelningen i valkretsar jämte det antal landstingsmän, som skall för varje valkrets utses, så ock valkretsarnas fördelning i grupper fastställas efter ovan angivna grunder av landstinget. Förslag till omförmälda indelning skall till landstinget avgivas av Konungens befallningshavande.

7. Varda de förhållanden, vilka legat till grund för den fastställda ordningen, så ändrade, att jämkning däri till följd av stadgandena i mom. 1—4 här ovan påkallas, eller finnes eljest sådan jämkning nödig, äge landstinget på Konungens befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa jämkningen; och skall, där ej sådant fall är för handen som i mom. 8 första stycket eller mom. 9 andra stycket avses, jämkningen ske året innan val av landstingsmän nästa gång äger rum inom endera av de i mom. 5 omförmälda valkretsgrupper.

Har vid jämkning i valkretsindelning område överförs från den ena valkretsgruppen till den andra, och skola de näst därefter inträffande val förrättas i den grupp, från vilken överföringen skett, skola vid samma tid, som dessa val, företagas val förrättas jämväl i den eller de till den andra årsgruppen hörande valkretsar, som må hava vid jämkningen dit överförs eller där nybildats av det överförda området eller del därav eller ock eljest berörts av områdets överföring, dock i sistnämnda fall allenast såvida folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller det antal landstingsmän, som skall för valkretsen eller valkretsarna utses, är högre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar inom samma årsgrupp, vilka berörts av områdets överföring. De landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för nyssnämnda äldre valkrets eller valkretsar, äga icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid här stadgade val utsedda landstingsmän och suppleanter.

Skola de näst efter sådan jämkning, som i föregående stycke sägs, inträffande val förrättas i den valkretsgrupp, till vilken området överförs, skola samtidigt val företagas jämväl i den eller de till den andra årsgruppen hörande valkretsar, som av områdets överföring berörts, såvida folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller ock det antal landstingsmän, som skall för valkretsen eller valkretsarna utses, är lägre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar inom samma årsgrupp, vilka berörts av områdets överföring. De landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för överförd valkrets eller för nyssnämnda äldre valkrets eller valkretsar, äga icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de landstingsmän och suppleanter, som valts för den överförda valkretsen eller för valkrets eller valkretsar, däri densamma uppgått, eller vid de i detta stycke stadgade val.

Förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallningshavande avgives, skall, därest enligt den föreslagna jämkningen område överföres från den ena årsgruppen till den andra, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning därav skola enligt andra eller tredje styckena av detta moment företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt samma stycken tjänstgöringstiden inskränkes.

8. Har förordnande om stads inträde i landsting givits eller ock beslut om utvidgning av stads område meddelats eller annat beslut fattats, som föranleder att område överföres från ett landstingsområde till ett annat, äge nästa lagtima landsting inom det landstingsområde, dit överföringen skett, på Konungens befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är högre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkstälts val företagas inom den eller de valkretsar, som må hava vid jämkningen nybildats av det överförda området eller del därav eller ock eljest berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes i annat fall icke det året skulle äga rum.

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i första stycket av detta moment avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallningshavande avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt andra stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt tredje stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

9. Utträder stad ur landsting eller upphör på grund av införlivning med stad eller av annan orsak område, som bildar egen valkrets, att deltaga i landsting, äga de för staden eller valkretsen utsedda landstingsmän och suppleanter icke med sina befattningar fortfara.

Har beslut om utvidgning av stadsområde meddelats eller annat beslut fattats, som föranleder att område, som utgör del av en eller flera valkretsar, upphör att deltaga i landsting, äge nästa lagtima landsting, på Konungens befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i område, som upphört att deltaga i landsting, uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är lägre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkstälts val företagas inom den eller de valkretsar, som berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes eljest icke det året skulle äga rum.

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i andra stycket av detta moment avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallningshavande avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt tredje stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt fjärde stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

§ 16.

Tjänstgöringstid för landstingsman och suppleant är, där han icke utsetts vid val, som ägt rum med anledning av bestämmelserna i § 2 mom. 7 andra och tredje styckena, mom. 8 andra stycket och mom. 9 tredje stycket, fyra år, räknade från och med den 1 september det år, då valet skett. Av de landstingsmän och suppleanter, vilka väljas första gången, efter det valkretsarnas indelning i grupper blivit jämlikt § 2 mom. 6 bestämd, skola dock, efter lottning, ena gruppens samtliga landstingsmän och suppleanter utträda den 31 augusti andra året efter valet. Lottningen anställs å lagtima landsting det år valet ägt rum.

Landstingsman och suppleant, som utsetts vid val jämlikt nyss åberopade bestämmelser i § 2 mom. 7, 8 och 9, äga tjänstgöra från och med den 1 september det år, då valet skett, och till utgången av tjänstgöringstiden för övriga, till samma valkretsgrupp hörande landstingsmän och suppleanter.

Rörande landstingsmans- och suppleantbefattnings upphörande i vissa fall tidigare än ovan sägs stadgas i § 2 mom. 7 andra och tredje styckena, mom. 8 tredje stycket och mom. 9 fjärde stycket.

§ 52.

Konungens befallningshavande beslutar om avkortning och avskrivning av landstingsmedel under de förutsättningar och i den ordning, som stadgas om avkortning av bevillning för inkomst av kapital eller arbete ävensom inkomst- och förmögenhetsskatt samt om avskrivning av restförda utskylder och avgifter till kronan.

§ 58.

---

2. Landstingets beslut, som i § 2 mom. 6, 7, 8 och 9 avses, skall delgivas Konungens befallningshavande, som kungör det till efterrättelse; dock att, därest beslutet avviker från vad för landstinget föreslagits och finnes därutinnan icke vara lagligen grundat, befallningshavanden har att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:ts bestämmande.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914. De landstingsmän och suppleanter, vilka valts år 1912 för Brännkyrka och Nacka socknars samt Saltsjöbadens köpings valkrets och för Karesuando tingslags valkrets samt innevarande år för Arvidsjaurs tingslags valkrets, äga ej med sina befattningar fortfara längre än, de för förstnämnda två valkretsar valda till den 1 september 1914 och de för Arvidsjaurs tingslags valkrets utsedda till den 1 september 1916.

Utskottets
yttrande.

Såsom av departementschefens ovanberörda yttrande till statsrådsprotokollet frångår, innefattar den kungl. propositionen tre i förhållande till varandra självständiga spörsmål, nämligen om överflyttande av kommunal skattskyldighet och rösträtt för utarrenderad, till allmän bevillning för sig taxerad jordbruksfastighet i stad från ägaren till arrendatorn, om inskränkning i vissa fall av tjänstgöringstiden för landstingsmän och deras suppleanter ävensom nyval vid jämkning i valkretsindelning för landstingsmannaval samt slutligen om ändring i bestämmelserna rörande avkortning och avskrivning av landstingsmedel. Kungl.

Maj:ts framställningar i förstnämnda två ämnen äro föranledda av tvenne skrivelser, nr 67 och 68, som nästlidet års riksdag .avlåtit, medan Kungl. Maj:ts sistberörda förslag förorsakats av en av de inom kungl. civildepartementet tillkallade sakkunniga för beredning av frågan om fögderiförvaltningens omorganisation avgiven framställning. — Som förevarande tre frågor äro i förhållande till varandra fullt självständiga, kommer utskottet så väl i motiveringen här nedan som i sin hemställan att behandla dem var för sig.

Vad först vidkommer frågan om skattskyldighet och rösträtt för fastighet i stad gäller för närvarande, att vare sig fastigheten är utarrenderad eller ej, de för densamma utgående kommunalutskylderna skola påföras ägaren, vilken också äger utöva rösträtten för fastigheten. Emellertid framhölls av riksdagen nästlidet år i dess ovanberörda skrivelse, nr 68, och vitsordas nu av departementschefen, att det i de flesta fall torde vara arrendatorn, som i sista hand får bära ifrågavarande utskylder. Detta i sin ordning beror — vad beträffar s. k. »äldre» arrendavtal, d. v. s. sådana, som äro ingångna, innan 1907 års nyttjanderättslag trädde i kraft — därpå, att avtalet merendels innehåller uttryckligt stadgande i sådan riktning, och — vad angår avtal, som slutits efter nämnda tidpunkt — på det förhållandet, att berörda lag meddelar föreskrift, att arrendator av fastighet gentemot jordägaren svarar för alla å fastigheten vilande utskylder med undantag för bevillningen. Då det måste anses vara av vikt, att den, som verkligen utgör skatten, också äger rösträtten, då vidare enligt kommunalförordningen för landet såväl skattskyldighet som rösträtt för utarrenderad, för sig till bevillning taxerad fastighet tillkommer arrendatorn, och då något skäl för den mellan land och stad rådande olikheten varken vid kommunalförfattningarnas tillkomst blivit anfört eller över huvud taget syntes kunna anföras, förklarade sig riksdagen för sin del anse, att de för landsbygden i förevarande avseende stadgade bestämmelser borde överflyttas att gälla jämväl för stad, dock att förändringen borde avse endast jordbruksfastighet, medan nuvarande regler borde bibehållas för s. k. »nannan fastighet».

I enlighet med de synpunkter, åt vilka riksdagen givit uttryck, föreslår Kungl. Maj:t i ifrågavarande proposition åtskilliga ändringar av §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad ävensom av motsvarande stadganden i den särskilda kommunalförordningen för Stockholm, och innebär förslaget sålunda att, då för sig

I Kommunal skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet i stad.

till allmän bevillning taxerad jordbruksfastighet utarrenderas, kommunalskatten för densamma hädanefter skall påföras arrendatorn i stället för jordägaren, vilket i sin ordning medför, att den förre blir röstberättigad för fastigheten.

Utskottet delar meningen om önskvärdheten av den ifrågasatta omläggningen. Vad vidkommer det sätt, varpå ändringarna i den kungl. propositionen föreslås till utförande, påpekar föredragande departementschefen, att förslaget i tillämpliga delar överensstämmer med motsvarande stadganden i förordningen om kommunalstyrelse på landet. Givetvis medför en sådan anordning påtagliga fördelar. Å andra sidan har det icke undgått utskottet, att ifrågavarande stadgandens avfattning på ett par punkter lämnar rum för tvekan angående deras rätta tolkning. Då sålunda i de föreslagna § 57 av kommunalförordningen för stad och § 40 i kommunalförordningen för Stockholm föreskrives, att jordägare, som åt arrendator upplåtit jordbruksfastighet, är från erläggande av stadsutskylder därför befriad, »enär» dessa utskylder enligt mom. 1 i nämnda lagrum skola av brukaren erläggas, så torde knappast av en dylik redaktion med önskvärd tydlighet framgå att — på sätt en riktig tolkning dock lärer avse — en dylik befrielse skall äga rum endast *i de fall, då* utskylderna påföras brukaren, medan däremot i sådana fall, där utskylderna icke påföras denne — exempelvis då för sig till bevillning taxerad jordbruksfastighet är till olika delar upplåten på arrende till två eller flera personer — jordägaren fortfarande är att anse såsom skattskyldig för fastigheten. Särskilt med hänsyn till den stadgade praxis, som för landsbygdens del torde hava utbildat sig beträffande tillämpningen av motsvarande bestämmelse i kommunalförordningen för landet, har utskottet emellertid ej ansett nödigt att vidtaga något förtydligande på denna punkt. Däremot har utskottet funnit en jänkning påkallad i avseende å redaktionen i § 10 andra stycket av förordningen om kommunalstyrelse i stad och enahanda stadgande i kommunalförordningen för Stockholm, på det att med full tydlighet måtte framgå, att — på sätt jämväl den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen lärer avse — arrendator av jordbruksfastighet endast i det fall äger rösta för fastigheten, att han enligt bestämmelserna i § 57 resp. § 40 är skattskyldig för densamma.

Vad därefter beträffar den av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelsen, delar utskottet departementschefens uppfattning, att åt de nya stadgandena icke bör givas tillämplighet med avseende å sådana redan bestående arrendeförhållanden, där ägaren är pliktig att helt eller delvis

svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. För att undanröja varje tvekan, att detta undantag skall gälla även i de fall, då denna skyldighet åligger jordägaren av annan grund än enligt det mellan honom och arrendatorn slutna arrendeavtalet — såsom vid arrendeavtalets tystnad fallet är vid arrendeavtal ingångna innan 1907 års nyttjanderättslag trädde i kraft — har utskottet vidtagit en mindre redaktionell jämkning i det kungl. förslaget.

Slutligen har utskottet ansett den förändrade uppdelningen av bestämmelserna mellan §§ 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad samt mellan §§ 40 och 41 i kommunalförordningen för Stockholm påkalla en ändring av de i §§ 11, 13 och 74 av den förra och §§ 9 och 30 i den senare förordningen förekommande hänvisningar till § 57 och § 40 i respektive förordningar.

I övrigt har utskottet ej funnit skäl till erinran emot Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

Som bekant är ett landstingsområde för val av landstingsmän uppdelat i ett flertal valkretsar. Dessa äro i sin ordning sammanförda i två grupper, vilka växelvis vart annat år gå till val av landstingsmän, så att inom varje grupp val vart fjärde år äger rum. Beroende dels på förändringar i den administrativa och den judiciella indelningen, dels på växlingar i folkmängdsförhållandena inom de olika valkretsarna kunna, jämlikt landstingsförordningen § 2 mom. 6, jämkningar i valkretsindelningen företagas. Överföres därvid område från den ena av ovan omnämnda årsgrupper till den andra, måste givetvis en del oegentligheter med avseende å kretsarnas representation i landstinget bliva följden. Om nämligen den årsgrupp, till vilken området överföres, väljer tidigare än den årsgrupp, området förut tillhört, blir detsamma under två år representerat av landstingsmän, tillhörande båda årsgrupperna. Om däremot den årsgrupp, till vilken området överflyttats, väljer senare än den årsgrupp, detsamma förut tillhört, kommer området att under två år sakna representant i landstinget. — Liknande olägenheter uppstå ock för det fall, att ett område överföres från ett landstingsområde till ett annat eller till stad, som icke deltagar i landsting. Det utbrutna området förblir då, ehuru det ej längre tillhör landstingsområdet, alltjämt representerat i landstinget, intill dess de valda landstingsmännens tjänstgöringstid utgått.

För avhjälpande av nämnda oegentligheter föreslår Kungl. Maj:ts därtill föranledd av 1913 års riksdags ovanberörda skrivelse nr 67, åtskilliga tillägsbestämmelser till landstingsförordningen § 2. I det

II) Inskränkning av tjänstgöringstiden för landstingsmän m. m.

anförande till statsrådsprotokollet, i vilket föredragande departementschefen motiverar Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, tillkännagiver departementschefen såsom sin mening, att en nöjaktig rättelse av ovanberörda svårigheter icke kan vinnas på annat sätt än genom möjliggörande av erforderlig förkortning av redan valda representanters tjänstgöringstid och val för återstoden av nämnda tid av nya representanter för de ändrade valkretsarna. Visserligen hava, påpekar departementschefen, betänkligheter mot ett införande i lagstiftningen av bestämmelser om redan meddelade mandats förtidiga upphörande framställts såväl under frågans behandling inför föregående års riksdag som av åtskilliga hörda myndigheter, därvid bland annat föreslagits, att förändringarna skulle inskränkas till införande av fyllnadsval till förekommande av att överfört område bleve orepresenterat, medan man däremot borde avstå från åtgärder mot dubbelrepresentation.

»Emellertid torde», fortsätter departementschefen, »ej ens med en sådan begränsning av reformen principen om redan meddelade mandats orubbighet kunna under alla förhållanden upprätthållas. Om ett område, vilket överflyttas till den årsgrupp, som väljer senare än den årsgrupp, området förut tillhört, komme att utgöra egen valkrets inom den årsgrupp, till vilken området förts, skulle visserligen med upprätthållande av nämnda princip fyllnadsval utan svårighet kunna anordnas på så sätt att området, samtidigt som val företoges inom den årsgrupp, från vilken detsamma flyttats, finge välja det antal representanter, som tillkomme området såsom valkrets inom den årsgrupp, till vilken detsamma överförts, vilka representanter skulle hava att tjänstgöra under den tid, som återstode av de landstingsmäns tjänstgöringstid, som valts för sistnämnda årsgrupp. Blev däremot det överförda området förenat med annan valkrets, tillhörande den årsgrupp, till vilken området överförts, erbjuder upprätthållandet av berörda princip betydande svårigheter. Om exempelvis ett område A, som tillhört en valkrets AB, vilken skulle välja 1916, överflyttades till den andra årsgruppen och förenades med en fyramans-valkrets C till en sexmans-valkrets AC, måste år 1916 genom fyllnadsval representanter utses för området A för tiden till dess valkretsen AC komme att välja, enär i annat fall nämnda område från och med den 1 september 1916 till den 1 september 1918 skulle bliva orepresenterat i landstinget. Hur bör i sådant fall ett fyllnadsval lämpligen anordnas? Fasthåller man, vid denna frågas besvarande, därvid att de för C år 1914 valda fyra landstingsmännens mandat skola bibehållas orubbade, erbjuder sig måhända i första hand den utvägen att låta områ-

det A år 1916 välja två landstingsmän att tjänstgöra, till dess de av valkretsen AC valde landstingsmän inträtt i tjänstgöring. Häremot kan emellertid anföras, att genom en sådan anordning området A skulle komma att tillfälligt konstitueras som valkrets, ehuru förmodligen området icke skulle äga därför föreskriven storlek, vilket åter skulle medföra, att den proportionella principen ej kunde komma till behörigt uttryck. För övrigt kan det väl tänkas, att ökningen av representanter för valkretsen AC ej vore beroende allenast på tillskottet av området A utan jämväl därpå, att valkretsen C ägt ett befolkningsöverskott. I ett sådant fall skulle det överförda området komma att obehörigt gynnas, om det tillätes att ensamt välja det överskjutande antalet landstingsmän. Om man däremot, med bibehållande av de för valkretsen C valda landstingsmännens mandat orubbade, läte hela valkretsen AC deltaga i fyllnadsvalet, skulle å andra sidan området C bliva inom landstinget representerat med obehörig styrka. Den enda anordning, som skulle medföra, att befolkningen inom A och C jämväl från och med den 1 september 1916 till den 1 september 1918 finge en med visshet behörigen sammansatt representation inom landstinget, torde därför vara, att man med uppgivande av principen om meddelade mandats orubblighet läte valkretsen AC år 1916 förrätta nyval av sex landstingsmän med tjänstgöringstid av två år och att mandaten för de av valkretsen C valda landstingsmännen bragtes att upphöra. Icke ens det missförhållandet, att ett överfört område understundom blir orepresenterat, kan således på ett tillfredsställande sätt undvikas, utan införande av bestämmelser om mandats upphörande i förtid.

Vidare är att märka, att det missförhållandet, att ett område äger dubbel representation inom landstinget, naturligen lika väl innebär en orättvisa mot landstingsområdet i övrigt, som det missförhållandet, att ett visst område är orepresenterat inom landstinget, innebär en orättvisa mot detta område. En anordning, som icke medför ett avhjälpande av båda dessa missförhållanden, kan därför svårigen ifrågasättas. Syftet med de ändringar i förevarande avseende, som Riksdagen velat vinna, är att varje sammanträdande landsting skall vara sammansatt av ett behörigt antal representanter från landstingsområdets alla särskilda delar. Utan att man fasthåller detta syfte, blir varje ändring i nu gällande bestämmelser av ringa värde.

En lagändring bör således enligt min mening avse avhjälpande såväl av dubbelrepresentation som av underrepresentation på grund av jämkning i valkretsindelning och måste medföra ett uppgivande av principen om meddelade mandats orubblighet under löpande valperiod.

Ett uppgivande av denna princip har tidigare förekommit i lagstiftningen. Genom det i samband med 1909 års rösträttsreform givna övergångsstadgande förordnades om viss förkortning av ledamöternas av riksdagens första kammare tjänstgöringstid och i samband med införande av proportionellt valsätt vid val av kommunalfullmäktige stadgades, att de kommunalfullmäktige, som tillsatts med tillämpning av de före den 1 juli 1913 gällande stadganden, icke skulle äga med sitt fullmäktigskap fortfara längre än till utgången av år 1913. Ett uppgivande av denna princip för de sällsynta fall, då överflyttning av ett område från den ena valkretsgruppen till den andra förekommer, synes mig ej heller kunna medföra avsevärdare olägenheter. Det har framhållits, att härigenom större möjlighet än för närvarande skulle öppnas för partier inom landstinget att vid jämkning i valkretsindelningen tillgodose partiintressen, d. v. s. möjligheten ökas för bedrivande av s. k. valgeometri. Det kan icke förnekas, att med gällande bestämmelser om valkretsindelning möjlighet förefinnes för bedrivande av valgeometri. Införandet av en bestämmelse om upphörande i förtid av landstingsmaunamandat med anledning av jämkning i valkretsindelning skulle, utan att öka denna möjlighet, endast medföra, att de valgeometriska beräkningar, som måhända förelegat vid ett beslut om sådan jämkning, fortare komme att realiseras. Alldeles torde det icke kunna förnekas, att möjligheten att hastigare vinna det med dylika beräkningar åsyftade resultat skulle kunna öka frestelsen att företaga jämkningar i valgeometriskt syfte. Då emellertid landstingets rätt att företaga jämkningar i valkretsindelningen är starkt begränsad genom landstingsförordningens bestämmelser i ämnet, kan nämnda olägenhet icke tillerkännas den betydelse, att den bör stå hindrande i vägen för undanröjande av den uppenbara anomali, som ett områdes överrepresentation eller underrepresentation innebär. Dessutom är att märka, att den möjlighet, som för närvarande föreligger, att i samband med en jämkning åstadkomma ett visst områdes dubbelrepresentation eller underrepresentation kan utnyttjas för valgeometriska beräkningar, samt att nämnda missförhållande skulle komma att för framtiden förhindras. Genom bestämmelser om meddelade mandats upphörande före den lagstadgade mandattidens utgång förloras visserligen de fördelar, vilka man velat vinna genom att tilldela dessa mandat deras lagstadgade tidslängd, men detta bör enligt min mening ej få hindra ett rationellt avhjälpande av de missförhållanden, som uppstå genom ett överfört områdes dubbelrepresentation eller underrepresentation.

Med hänsyn till det ovan anförda anser jag mig böra framlägga förslag till bestämmelser för undvikande av områdes underrepresentation eller dubbelrepresentation till följd af jämkning i valkretsindelning, baserade på ett upphörande, där så erfordras, av redan meddelade landstingsmannamandat samt anställande av erforderliga nyval.

Utskottet omfattar föredragande departementschefens mening, att den enda utvägen att på ett tillfredsställande sätt lösa de svårigheter, som uppstå vid överförande av valkrets eller del av valkrets till annan årsgrupp inom samma landstingsområde eller till annat landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, är att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, för vissa fall medgiva mandattidens förkortning och anställande av fyllnadsväl. Det var ock denna möjlighet, på vilken 1913 års konstitutionsutskott i första hand pekade. Utskottet har sålunda intet att invända mot grundtanken i Kungl. Maj:ts förslag. Ej heller har utskottet någon erinran att framställa mot de särskilda bestämmelserna i förslaget. Den närmare motiveringen till dessa återfinnes å sid. 45 och ff. i den kungl. propositionen, vartill utskottet hänvisar. Då det givetvis är av vikt, att de nya bestämmelserna snarast möjligt måtte träda i tillämpning, tillstyrker utskottet ock den av Kungl. Maj:t föreslagna övergångsbestämmelsen.

Landstingsförordningen § 52 föreskriver, att landstinget beslutar om avskrivning av sådana medel, som i anseende till bristande tillgång icke kunnat indrivas. I sitt yttrande till statsrådsprotokollet framhåller föredragande departementschefen, att detta stadgande flerstädes givit anledning till en uppdelning mellan olika myndigheter av frågor om avskrivning av landstingsmedel, i det att frågor om avskrivning på grund av bristande tillgång, avkortning, hänskjutas till landstingens bedömande, medan frågor om avskrivning på annan grund anses tillkomma länsstyrelserna. Då emellertid en dylik uppdelning av dessa frågor måste betraktas såsom mycket olämplig, och ett förläggande av desamma helt till länsstyrelserna skulle medföra väsentliga fördelar, föreslår Kungl. Maj:t, att nyssnämnda § 52 i landstingsförordningen i sådant syfte ändras. Utskottet har ej funnit anledning till anmärkning emot Kungl. Maj:ts förslag härutinnan.

III) Avkortning och avskrivning av landstingsmedel.

På grund av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

1:o) att riksdagen måtte, med tillkännagivande att de i förevarande proposition framlagda förslag till lagar om ändrad lydelse av §§ 3, 10, 57 och 58 i

förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 och om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick autagas, måtte i anledning av sagda proposition för sin del antaga följande förslag *dels* till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Lag

om ändrad lydelse av §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 3, 10, 57 och 58 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

Medlem av stadskommun är en var, som där är mantalsskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara i kommunen mantalsskriven därstädes äger eller brukar fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd.

§ 10.

För omyndig röstar vid allmän rådstuga förmyndaren eller, där flera äro förmyndare, den som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, som *innehaves av arrendator*, röstar denne.

(Utskottets förslag.)

Lag

om ändrad lydelse av §§ 3, 10, 11, 13, 57, 58 och 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att §§ 3, 10, 11, 13, 57, 58 och 74 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 10.

För omyndig röstar vid allmän rådstuga förmyndaren eller, där flera äro förmyndare, den som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, *för vilken arrendator enligt § 57 är skattskyldig*, röstar denne.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

Ej må för samfälld egendom mer än en person talan vid allmän rådstuga föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i boet ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärers förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

(Utskottets förslag.)

Ej må för samfälld egendom mer än en person talan vid allmän rådstuga föra. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i boet ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärers förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

§ 11.

Röstvärdet beräknas för en var röstägande i förhållande till den sammanlagda inkomst, för vilken han enligt § 58 mom. 1 är pliktig erlägga stadsutskylder, sålunda att honom tillägges:

för dylik — — — — —
fyratio röster.

§ 13.

Sedan taxeringslängden för allmänna bevillningen blivit av provningsnämnden granskad, skall magistraten med ledning därav och på grund av bestämmelserna i § 11 och § 58 mom. 1 upprätta en längd över stadens röstägande medlemmar jämte det på en var av dem belöpande rösttal. Förrän — — — — — inför magistraten föredda.

§ 57.

Skyldig att till de utgifter, som för kommunens gemensamma behov böra enligt § 5 mom. 3 uttaxeras, lämna bidrag är en var, som

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

inom kommunen, evad han därstädes bosatt är eller ej, äger fast egendom eller brukar till allmän bevilning för sig taxerad jordbruksfastighet eller därstädes är taxerad till allmän bevilning för inkomst. För sådan fastighet, för vilken bevilning ej erlägges, skola stadsutskylder ej påföras.

Enahanda skyldighet att till kommunens gemensamma utgifter bidra, som ovan är stadgad, åligger jämväl bolag.

Jordägare, som åt arrendator upplåtit jordbruksfastighet, är från erläggande av stadsutskylder därför befriad, enär dessa utskylder enligt mom. 1 i denna paragraf skola av brukaren erläggas.

Vad i denna paragraf stadgas om ägare av fast egendom gälla jämväl innehavare av sådan egendom, där fastighetsbevilning för egendomen påföres denne.

§ 58.

Mom. 1. De i nästföregående paragraf omförmälda bidrag skola såsom stadsutskylder av en var skattskyldig utgöras i förhållande till hans inkomst, beräknad för jordbruksfastighet till sex kronor och för annan fastighet till fem kronor för varje fulla ett hundra kronor av taxeringsvärdet jämlikt senast fastställda taxeringslängd, samt i fråga om inkomst av kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för vilket bevilning till staten skall jämlikt senast fastställda taxeringslängd erläggas.

I fråga om löntagare, som tillika innehar boställe, skall inkomst av bostället, för vilket enligt ovan stadgade grunder stadsutskylder utgöras, icke vid dessa utskylders påförande inräknas i lönen.

Personliga tjänstbarheter, vilka inom en stad utgjorts efter förut antagna grunder, må fortfarande, till dess annorlunda varder förordnat, efter samma grunder utgöras.

Mom. 2. Där i lag eller allmän författning stadgat är, att viss utskyld skall utgå efter annan än den i mom. 1 i denna paragraf bestämda allmänna grund, eller att vissa från skattskyldighet till staden eljest befriade invånare skola till fyllande av särskilda behov bidra, skall till efterrättelse gälla, vad i ty fall förordnat är. I övrigt må avvikelser från sagda grund icke i annan mån ske än § 59 medgiver.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

§ 74.

För att vinna bindande kraft skola stadsfullmäktiges ävensom allmänna rådstugans beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga prövning och fastställelse, då de angå:

a) — — — — —

b) upptagande av lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda beloppet av kommunens utan underställning skedda upplåning icke överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel av den sammanlagda inkomst, för vilken enligt § 58 *mom. 1* stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stadskommunen anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn.

Kungl. Maj:ts — — — — —
överlämna.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall vad §§ 10 och 57 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning, därest fastighetens ägare eller arrendatorn genom företeende av arrendekontrakt eller anorledes styrker, att ägaren enligt

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall *i fråga om arrende, varom avtal slutits före nämnda dag*, vad §§ 10 och 57 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning, därest fastighetens ägare eller arrendatorn genom företeende av ar-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

arrendeavtal, som slutits före ovan nämnda dag, är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende enligt sådant avtal gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

(Utskottets förslag.)

rendekontrakt eller annorledes styrker, att ägaren är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

dels till

Lag

om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Mom. 1. Medlem av kommunen är en var, som där är mantalskriven, ävensom var och en, vilken, utan att vara i kommunen mantalsskriven, därstädes äger eller brukar fast egendom eller är för inkomst av kapital eller arbete till allmän bevilning uppförd.

§ 8.

Mom. 1. För omyndig röstar förmyndaren eller, där flera äro för-

Lag

om ändrad lydelse av § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 9, 30, 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 1, § 8 mom. 1 samt §§ 9, 30, 40 och 41 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 8.

Mom. 1. För omyndig röstar förmyndaren eller, där flera äro för-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

myndare, den, som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, som innehaves av arrendator, röstar denne.

Ej må för samfäld egendom mer än en person rösträtt vid valet utöva. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i detsamma ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärens förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

(Utskottets förslag.)

myndare, den, som dessa bland sig utse.

För jordbruksfastighet, för vilken arrendator enligt § 40 är skattskyldig, röstar denne.

Ej må för samfäld egendom mer än en person rösträtt vid valet utöva. För bolag må bolaget eller dess styrelse och för oskiftat bo delägarna i detsamma ombud utse.

För näring eller rörelse, som under borgenärens förvaltning står, ävensom i enahanda fall för fast egendom må ej röstas.

§ 9.

Röstvärdet skall för en var till deltagande i valet berättigad medlem av kommunen beräknas i förhållande till den sammanlagda inkomst, för vilken han enligt § 41 mom. 1 är pliktig erlägga stadsutskylder, sålunda att honom tillägges:

för dylik — — — — —
— — fyratio röster.

§ 30.

För att vinna gällande kraft skola stadsfullmäktiges beslut underställas Kungl. Maj:ts nådiga prövning och fastställelse då de angå:

a) — — — — —

b) upptagande av lån; dock att underställning icke erfordras i fråga om beslut att upptaga lån, där genom sådant beslut sammanlagda

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

beloppet av stadens utan underställning skedda upplåning icke överstiger skillnaden mellan, å ena sidan, en tiondel av den sammanlagda inkomst, för vilken enligt § 41 mom. 1 stadsutskylder skolat för sistförflutna året utgöras, och, å andra sidan, den summa, som för nämnda år beslutits skola i stads-kommunen anskaffas genom uttaxering; skolande i sistnämnda summa icke inräknas de belopp, som avse folkskoleväsendet och uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn;

c) — — — — —

d) — — — — —

e) förändring i gällande bestämmelser eller åtaganden, enligt vilka kommunalutskylder skola utgå efter annan än den i § 41 mom. 1 bestämda allmänna grund, ävensom påläggande av ny kommunalskatt efter annan än sist omnämnda grund.

§ 40.

Skyldig att till de utgifter, som för kommunens gemensamma behov böra uttaxeras, lämna bidrag är en var, som inom kommunen, evad han därstädes bosatt är eller ej, äger fast egendom eller brukar till allmän bevillning för sig taxerad jordbruksfastighet eller därstädes är taxerad till allmän bevillning för inkomst. För sådan fastighet, för vilken bevillning ej erlägges, skola stadsutskylder ej påföras.

Enahanda skyldighet att till kommunens gemensamma utgifter bidra, som ovan är stadgad, åligger jämväl bolag.

Jordägare, som åt arrendator upplåtit jordbruksfastighet, är från erläggande av stadsutskylder därför befriad, enär dessa utskylder enligt mom. 1 i denna paragraf skola av brukaren erläggas.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Vad i denna paragraf stadgas om ägare av fast egendom gälle jämväl innehavare av sådan egendom, där fastighetsbevilning för egendomen påföres denne.

Ämbets- eller tjänsteman, som vid svensk beskickning hos utländsk makt är tjänstgörande, ävensom svensk konsul eller annan å utländsk ort anställd tjänsteman skall, fastän mantalsskriven i Stockholm och enligt bevilningsförordningen uppförd till allmän bevilning, vara fri från skyldighet att för sina löneinkomster erlägga sådana kommunalutskylder, om vilkas utgörande stadsfullmäktige besluta.

§ 41.

Mom. 1. De i nästföregående paragraf omförmälda bidrag skola såsom stadsutskylder av en var skattskyldig utgöras i förhållande till hans inkomst, beräknad för jordbruksfastighet till sex kronor och för annan fastighet till fem kronor för varje fulla ett hundra kronor av taxeringsvärdet jämlikt senast fastställda taxeringslängd, samt i fråga om inkomst av kapital och arbete till det beskattningsbara belopp, för vilket bevilning till staten skall jämlikt senast fastställda taxeringslängd erläggas.

I fråga om löntagare, som tillika innehar boställe, skall inkomst av bostället, för vilket enligt ovan stadgade grunder kommunalutskylder utgöras, icke vid dessa utskylders påförande inräknas i lönen.

Mom. 2. Skall enligt lag eller författning eller enligt i laga ordning fattat beslut, som dock icke i annan eller vidsträcktare mån, än särskild författning sådant medger, må innebära påläggande av personlig eller efter matlag utgående avgift, viss utskyld till staden utgöras efter annan än den i mom. 1 i denna paragraf bestämda allmänna grund, skall till efter rättelse gälla vad i ty fall förordnat eller beslutat är.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall vad §§ 8 och 40 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning, därest fastighetens ägare eller arrendatorn genom före-

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914; dock skall *i fråga om arrende, varom avtal slutits före nämnda dag*, vad §§ 8 och 40 innehålla rörande skattskyldighet och rösträtt för arrendator av jordbruksfastighet icke äga tillämpning,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

teende av arrendekontrakt eller annorledes styrker, att ägaren *enligt arrendeavtal, som slutits före ovannämnda dag*, är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende *enligt sådant avtal* gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt för fastigheten utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

därest fastighetens ägare eller arrendatorn genom företeende av arrendekontrakt eller annorledes styrker, att ägaren är pliktig att helt eller delvis svara för de för fastigheten utgående stadsutskylder. Yppas mellan ägaren och arrendatorn tvist om vad i nämnda hänseende gäller, skola stadsutskylderna påföras ägaren och rösträtt för fastigheten utövas av denne, till dess berörda tvist blivit slutligen avgjord.

2:o) att riksdagen måtte, med godkännande av Kungl. Maj:ts proposition i denna del, antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av § 2 mom. 6, § 16 samt § 58 mom. 2 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 ävensom om införande i § 2 i nämnda förordning av tillagda mom. 7, 8 och 9.

Härigenom förordnas, att § 2 mom. 6, § 16 samt § 58 mom. 2 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skola erhålla följande ändrade lydelse, ävensom att i § 2 i nämnda förordning skola införas följande tillagda mom. 7, 8 och 9:

§ 2.

---

6. Indelningen i valkretsar jämte det antal landstingsmän, som skall för varje valkrets utses, så ock valkretsarnas fördelning i grupper

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

fastställas efter ovan angivna grunder av landstinget. Förslag till omförmälda indelning skall till landstinget avgivas av Konungens befallningshavande.

7. Varda de förhållanden, vilka legat till grund för den fastställda ordningen, så ändrade, att jämkning däri till följd av stadgandena i mom. 1—4 här ovan påkallas, eller finnes eljest sådan jämkning nödig, äge landstinget på Konungens befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa jämkningen; och skall, där ej sådant fall är för handen som i mom. 8 första stycket eller mom. 9 andra stycket avses, jämkningen ske året innan val av landstingsmän nästa gång äger rum inom endera av de i mom. 5 omförmälda valkretsgrupper.

Har vid jämkning i valkretsindelning område överförs från den ena valkretsgruppen till den andra, och skola de näst därefter inträffande val förrättas i den grupp, från vilken överföringen skett, skola vid samma tid, som dessa val företagas, val förrättas jämväl i den eller de till den andra årsgruppen hörande valkretsar, som må hava vid jämkningen dit överförts eller där nybildats av det överförda området eller del därav eller ock eljest berörts av områdets överföring, dock i sistnämnda fall allenast såvida folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller det antal landstingsmän, som skall för valkretsen eller valkretsarna utses, är högre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar inom samma årsgrupp, vilka berörts av områdets överföring. De landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för nyssnämnda äldre valkrets eller valkretsar, äga icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid här stadgade val utsedda landstingsmän och suppleanter.

Skola de näst efter sådan jämkning, som i föregående stycke sägs, inträffande val förrättas i den valkretsgrupp, till vilken området överförts, skola samtidigt val företagas jämväl i den eller de till den andra årsgruppen hörande valkretsar, som av områdets överföring berörts, såvida folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller ock det antal landstingsmän, som skall för valkretsen eller valkretsarna utses, är lägre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar inom samma årsgrupp, vilka berörts

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

av områdets överföring. De landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för överförd valkrets eller för nyssnämnda äldre valkrets eller valkretsar, äga icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de landstingsmän och suppleanter, som valts för den överförda valkretsen eller för valkrets eller valkretsar, däri densamma uppgått, eller vid de i detta stycke stadgade val.

Förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallningshavande avgives, skall, därest enligt den föreslagna jämkningen område överföres från den ena årsgruppen till den andra, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning därav skola enligt andra eller tredje styckena av detta moment företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt samma stycken tjänstgöringstiden inskränkes.

8. Har förordnande om stads inträde i landsting givits eller ock beslut om utvidgning av stads område meddelats eller annat beslut fattats, som föranleder att område överföres från ett landstingsområde till ett annat, äge nästa lagtima landsting inom det landstingsområde, dit överföringen skett, på Konungens befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i det överförda området uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är högre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkstälts val företagas inom den eller de valkretsar, som må hava vid jämkningen nybildats av det överförda området eller del därav eller ock eljest berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes i annat fall icke det året skulle äga rum.

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i första stycket av detta moment avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallnings-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

havande avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt andra stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt tredje stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

9. Utträder stad ur landsting eller upphör på grund av införlivning med stad eller av annan orsak område, som bildar egen valkrets, att deltaga i landsting, äga de för staden eller valkretsen utsedda landstingsmän och suppleanter icke med sina befattningar fortfara.

Har beslut om utvidgning av stadsområde meddelats eller annat beslut fattats, som föranleder att område, som utgör del av en eller flera valkretsar, upphör att deltaga i landsting, äge nästa lagtima landsting, på Konungans befallningshavandes förslag eller efter inhämtande av dess yttrande, verkställa den jämkning i valkretsindelningen, som därav må föranledas.

Om folkmängden i område, som upphört att deltaga i landsting, uppgår minst till tal, som enligt mom. 1 eller 4 berättigar till utseende av en landstingsman, eller om det antal landstingsmän, som efter sådan jämkning, som i nästföregående stycke sägs, skall utses för den eller de av jämkningen berörda valkretsar, är lägre än det antal landstingsmän, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, skall å den för landstingsmannaval stadgade tid året efter det jämkningen verkställts val företagas inom den eller de valkretsar, som berörts av jämkningen, ändå att val av landstingsmän därstädes eljest icke det året skulle äga rum.

Därest val på grund av bestämmelserna i nästföregående stycke företages, äga de landstingsmän och suppleanter, som före jämkningen utsetts för den eller de äldre valkretsar, jämkningen omfattat, icke med sina befattningar fortfara längre än till början av tjänstgöringstiden för de vid berörda val utsedda landstingsmän och suppleanter.

I fall, som i andra stycket av detta moment avses, skall det förslag till jämkning i valkretsindelning, som av Konungens befallningshavande avgives, tillika innehålla uppgift å de val, som med anledning av jämkningen skola enligt tredje stycket företagas, ävensom å de landstingsmän och suppleanter, för vilka enligt fjärde stycket tjänstgöringstiden inskränkes.

§ 16.

Tjänstgöringstid för landstingsman och suppleant är, där han icke utsetts vid val, som ägt rum med anledning av bestämmelserna i § 2

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

mom. 7 andra och tredje styckena, mom. 8 andra stycket och mom. 9 tredje stycket, fyra år, räknade från och med den 1 september det år, då valet skett. Av de landstingsmän och suppleanter, vilka väljas första gången, efter det valkretsarnas indelning i grupper blivit jämlikt § 2 mom. 6 bestämd, skola dock, efter lottning, ena gruppens samtliga landstingsmän och suppleanter utträda den 31 augusti andra året efter valet. Lottningen anställs å lagtima landsting det år valet ägt rum.

Landstingsman och suppleant, som utsetts vid val jämlikt nyss återopade bestämmelser i § 2 mom. 7, 8 och 9, äga tjänstgöra från och med den 1 september det år, då valet skett, och till utgången av tjänstgöringstiden för övriga, till samma valkretsgrupp hörande landstingsmän och suppleanter.

Rörande landstingsmans- och suppleantbefattnings upphörande i vissa fall tidigare än ovan sägs stadgas i § 2 mom. 7 andra och tredje styckena, mom. 8 tredje stycket och mom. 9 fjärde stycket.

§ 58.

---

2. Landstingets beslut, som i § 2 mom. 6, 7, 8 och 9 avses, skall delgivas Konungens befallningshavande, som kungör det till efterrättelse; dock att, därest beslutet avviker från vad för landstinget föreslagits och finnes därutinnan icke vara lagligen grundat, befallningshavanden har att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:ts bestämmande.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914. De landstingsmän och suppleanter, vilka valts år 1912 för Brännkyrka och Nacka socknars samt Saltsjöbadens köpings valkrets och för Karesuando tingslags valkrets samt innevarande år för Arvidsjaurs tingslags valkrets, äga ej med sina befattningar fortfara längre än, de för förstnämnda två valkretsar valda till den 1 september 1914 och de för Arvidsjaurs tingslags valkrets utsedda till den 1 september 1916.

3:o) att riksdagen måtte, med godkännande av Kungl. Maj:ts proposition i denna del, antaga följande förslag till

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

L a g

om ändrad lydelse av § 52 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 52 i förordningen om landsting den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 52.

Konungens befallningshavande beslutar om avkortning och avskrivning av landstingsmedel under de förutsättningar och i den ordning, som stadgas om avkortning av beviljning för inkomst av kapital eller arbete ävensom inkomst- och förmögenhetsskatt samt om avskrivning av restförda utskylder och avgifter till kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 september 1914.

Stockholm den 6 augusti 1914.

På utskottets vägnar:

SAM CLASON.

Reservationer:

vid punkt 2:o) av utskottets hemställan:

dels av herrar Clason, K. J. Ekman och von Mentzer, vilka anfört:

Gällande bestämmelser om jämkningar i landstingens valkretsindelning hava tillkommit i samband med 1907 års rösträttsreform och äga den avfattning, som föreslogs i Kungl. Maj:ts proposition till nämnda års riksdag. Dessa bestämmelser äro så avfattade, att intet lagligt hinder finnes för att vidtaga en sådan omläggning av valkretsarna, att ett område överföres från den ena av de båda årsgrupper, i vilka kretsarna skola fördelas, till den andra. Det är otvivelaktigt, att därvid någon gång svårigheter kunna uppstå i fråga om mandattidens överensstämmelse med valperioderna för de särskilda valkretsarna. Dyliga svårigheter skulle för vissa fall kunna undanröjas genom att i landstingsförordningen intaga bestämmelse om, att i dessa fall landstingsmän finge utses för kortare tid än fyra år, i likhet med vad som gäller

för stadsfullmäktige jämlikt förordningen om kommunalstyrelse i stad, § 31 mom. 2 andra stycket.

Därmed vore visserligen icke det förhållande förändrat, att den valkrets, ett överflyttat eller utbrutet område förut tillhört, komme att intill valperiodens utgång behålla samma antal landstingsmän efter som före utbrytningen. Olägenheterna därav synas dock icke vara så betydande, att en ändring i landstingsförordningen på grund därav bör ifrågasättas. Det är nämligen valkretsen i dess helhet, men icke varje landstingsmans särskilda hemort, som i landstinget representeras; och denna valkretsens representation bör intill valperiodens utgång förbli orubbad, oavsett att ändring av valkretsens territoriella omfattning under tiden sker. Denna princip om mandatens orubblighet under löpande valperiod, på vilken nu gällande stadganden vila, bör så mycket hellre vidhållas, som genom införandet av en ny princip härutinnan tillfälle skulle kunna öppnas till omregleringar, åsyftande allenast en tillfällig omkastning av representationen i landstinget.

Då emellertid den åtgärd, vi enligt vad ovan sagts ansett möjlig och lämplig härutinnan, icke blivit av Kungl. Maj:t föreslagen, men däremot Kungl. Maj:ts av utskottet understödda förslag bygger på svårigheternas undanröjande genom mandattidens förkortning samt sålunda innebär ett uppgivande av principen om meddelade mandats orubblighet under löpande valperiod, ha vi funnit oss böra framställa yrkande,

att riksdagen måtte avslå utskottets hemställan i denna punkt.

dels av herr *von Bahr*, med vilken herrar *Bellinder*, greve *A. Hamilton*, *Jansson* i Djursätra, *Räf*, *Beckman* från Linköping och *Hallendorff* instämt, och som yrkat, att övergångsbestämmelsen måtte erhålla denna lydelse:

»Denna lag träder i kraft den 1 september 1914, dock att däri genom rubbning ej sker i redan vald landstingsmans eller suppleants befogenhet att med befattningen fortfara intill utgången av den tid, för vilken han blivit vald.»